

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Sōkratus Scholastiku Kai Ermeiu Sozomenu Ekklēsiastikē Istoria

Socrates <Scholasticus>

Mogvntiae, 1677

Henrici Valesii Annotationes In Librum Sextum Historiae Ecclesiasticae
Socratis Scholastici.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14233

HENRICI VALESII
 ANNOTATIONES
 IN LIBRUM SEXTUM
 HISTORIÆ ECCLESIASTICÆ
 SOCRATIS SCHOLASTICI.

In Proœmium.

Pag. 299 **H** ὅτι κατὰ πλὴν παροιμίαν, τὸ ἀληθὲς ἐστὶ κερδόν. Tota hæc pericope defendenda mihi videtur, quippe quæ sensum turbat. Aut si hîc locum habet, rejicienda est ad calcem periodi, post vocem *μεγαλόθυμον*. Si cui tamen hoc displicet, sufficit expungere particulam ἢ, & ad sequentis pericopæ caput apponere.

αἷς ὁ δ' ἔλθῃ παρὰ αὐτοῖς. In comœdiis scilicet Menandri & aliorum. Idem etiam videre est in comœdiis Latinis Plauti ac Terentii, in quibus servi dominos suos nominatim appellare solent.

παρὰ δ' ἔν τὸ ἀξίωμα θέρμῳ. Male Musculus & Christophorus verbum θέρμῳ retulerunt ad ἰγῶν, quod præcessit. Atquirefertur potius ad vocem δ' ἔλθῃ. Alioqui oratio non satis cohereret.

καὶ τῶν ἰγῶν ἰσοεία κειθόμεν. Enallage, πρὸς τοῖς ἰγῶν τῆς ἰσοείας κειθόμεν.

In Caput Primum.

Pag. 300 τὸς ἔντος. Sozimus in libro 5. non Hunnos à Rufino sollicitatos esse scribit, sed Gothos & Alaricum. Idem quoque scribit Marcellinus in Chronico. Olybrio & Probino Consulibus, Rufinus Patricius Archadio Principi insidias tendens, Alaricum Gothorum regem, missis ei clam pecuniis, in festum Reipubl. secit, & in Graciam misit. Socrati tamen suffragatur Sozomenus. Nec ulla est inter supradictos auctores dissensio. Utraque enim Gentes Rufinus contra Romanos evocavit: Gothos primum duce Alarico: deinde fufis per Stiliconem Gothis, Hunnos quasi in Gothorum auxilium excivit, ut docet Claudianus in libro primo adversus Rufinum. Et in libro 2. idem clarius dicit his versibus.

cladem divisi in orbem,
 Dispositique nefas. Alii per terga ferocis
 Danubii solidata runnt, expertaque remos
 Frangunt stagna rotis. Alii per Caspia claustra,
 Armeniasque nives inopina tramite ducti,

A Invadunt Orientis opes, Jampascha fumant
 Cappadocum &c.

At Sigonius in libro decimo de Occidentali Imperio, ubi totam hanc Historiam diligenter exponit, de hac Hunnorum irruptione nihil dicit: quæ quidem ejus negligentia excusari non potest.

In Caput II.

Χειροθνηθεὶς ἢ ἀπὸς πλὴν &c. Hunc locum ita malim distinguere: *χειροθνηθεὶς ἢ ἀπὸς πλὴν τῆς ἐπισκοπῆς ἰεροσολύμων ἐδρῶνιζε*. Id est, Ordinatam igitur, ad Episcopatus functionem, in falso collocatur.

B ὑπατείας τῆς ἰζῆς, ἢ ἐπιτελίαν. Scribendum est *ἐπιτελίαν*. Leve mendum, sed quod ab interpretibus non animadversum, eos in gravissimum errorem conjecit. Sic enim veterunt, *Sequenti Consulatu, quo Rome Honorium Imperator & Constantinopoli Eutychianus Reipubl. administrarunt*. Verum *ἐπιτελίαν ὑπατείας*, est Consulatum dare, seu edere ludos Circenses ob auspicia magistratus.

ὁ τότε τῆ βασιλείων ὑπαρχ. Male Christophorus Præfectum Imperatorum vetit; Cum veterere potius debuisset Præfectum Prætorii. Scribendum enim est *τῆ βασιλείων*. Similem errorem jam supranotavi in eadem voce. Fuit igitur Eutychianus eodem anno Consul ac Præfectus Prætorii; qui fere mos fuit illorum temporum, ut patet ex codice Theodosiano.

In Caput III.

τὸν ἐν τοῖς δικασθεῖσι. Non displicet conjectura, quæ olim mihi in mentem venerat, scribendum hîc esse *τῶν ἐν τοῖς δικασθεῖσι*. Porro Joannem Chrylostomum Socrates quidem & Sozomenus causidicinam non exercuisse scribunt. Ajunt enim eum à Libanii schola digressum, cum jam in foro causas acturus esse crederetur, repente ad tranquillioram vitam se contulisse. Sunt tamen qui affirmant, eum causas actuisse aliquandiu. Idque innuere videtur epistola Libanii, quam refert Isidorus Pelusiota in lib. 2. epistol.

Per legitimos gradus promotus fit Cæsareæ, ut testatur Gregorius Nazianzenus in oratione funebri de laudibus ejusdem Basilii, vix credibile est, eum alibi quàm Cæsareæ factum esse Diaconum.

τὰ πάλαι συνδιόρισται. Chryso-
stomum familiariter vixisse cum Basilio constat ex libris Chryso-
stomi de sacerdotio. Sed quisnam fuerit Basilius ille, de quo in his libris loquitur Chryso-
stomus, incertum est. Socrates quidem hoc loco affirmat esse Basilium Magnum. Photius vero in bibliotheca Basilium Seleucientem Episcopum. Utriusque sententiam merito refellit Baronius ad annum Christi 382. Certe Chryso-
stomus initio ejus libri testatur, se & Basilium illum, de quo ibi loquitur, eosdem semper præceptores habuisse. Atqui Basilium quidem Magnus Athenis rethoricam didicit: Chryso-
stomus vero diu postea Libanium audivit Antiochiæ. Quod si Basilium Magnus is esset, quem Chryso-
stomus inter sodales atque amicos suos principem locum obtinuisse dicit, extarent hodie aliqua indicia ejus amicitiae in epistolis Basilii. Atqui ex tot ejus epistolis, quæ ad nos pervenerunt, nulla legitur ad nostrum Joannem data. Proinde assentior Baronio, qui Basilium illum sodalem Chryso-
stomi, ait fuisse Basilium Episcopum Raphanæ, vel certe Basilium Episcopum Bybli. Hi enim ambo fuerunt æquales Chryso-
stomi, quippe qui subscripserint Concilio Constantinopolitano.

Ζηνων ἐπίσκοπος ἐστὶ τὸ ἱεροσόλυμων ἐπιπέπων. Nicephorus nescio quem auctorem secutus, Zenonem hunc Episcopum facit Gazæ seu Majumæ. Sed cum Zeno Episcopus Majumæ creatus fuerit regnante Theodosio, ut scribit Sozomenus in libro quinto capite 8. alius sit oportet ab illo Zenone, qui Chryso-
stomum Lectorem ordinavit, cum Chryso-
stomus Lector factus sit principatu Valentis Augusti, anno Domini circiter 370. Baronius vero in Annalibus Ecclesiasticis, ad annum Christi 382. Zenonem hunc à quo Chryso-
stomus Lector Antiochiæ est ordinatus, scribit Episcopum fuisse Tyri, eum, qui interfuit Concilio Constantinopolitano; & tunc absente Meletio Vicarium ejus fuisse in Ecclesia Antiochena. Qua quidem in re facile assentior Baronio. Sed quod Socratem ibidem reprehendit, qui Zenonem illum fuisse dixerit Episcopum Hierosolymorum, in eo perspicue fallitur. Neque enim Socrates Zenonem facit Episcopum Hierosolymorum; sed tantum ait, Zenonem Episcopum Hierosolymis redeuntem, ordinasse Chryso-
stomum Lectorem Antiochiæ. Profectus autem fuerat Zeno Hierosolymam, vel orationis causâ, ut mos fuit illorum temporum, vel ob aliquam Ecclesiasticam necessitatem. Verum hoc loco nascitur difficultas. Si enim Zeno Hierosolymis rediens, Lectorem Antiochiæ ordinavit Chryso-
stomum, necessario civitas ejus fuit Episcopus, longius remota fuerit oportet ab Hierosolymis quàm Antiochia, aut certe ad latus Antiochiæ sita. Quod de urbibus Tyro & Gaza dici non potest. Ambæ enim longe viciniores

sunt Hierosolymis quàm Antiochia. Alterius igitur civitatis Episcopus fuit Zeno iste, qui Lectorem Antiochiæ constituit Chryso-
stomum, Zenonis cujusdam Episcopi, qui Concilio Antiocheno interfuit sub Meletio, mentio firin epistola 69 Basilii Magni: sed sedis nomen non ascribitur. Scio Palladium in vita Chryso-
stomi scribere, eum à Meletio Lectorem esse ordinatum. Verum hoc ita intelligendum puto, ut à Meletio id factum esse dicatur, quod à Zenone factum est, ejus vices agente.

ὁ ἐὼν ἐπαγρίου. Hic est Evagrius, de quo supra locuti sumus. Sed quod ait Socrates Chryso-
stomum ab Evagrio ordinatum esse Presbyterum, parum probabile est. Nam si verum eo, quod ait Socrates, Chryso-
stomum mortuo Meletio à communione Paulini abstinuisse, quomodo Evagrii, qui successor Paulini fuit, ordinationem suscepisset? Præstat igitur sequi Palladium, Simeonem Metaphrastem & reliquos, qui Chryso-
stomum à Flaviano Episcopo ad Presbyterii gradum evectum esse scribunt.

In Caput IV.

Δυσφόρος τὰ στία προσέριποι. Epiphanius Pag. 109. Scholasticus vertit, quod turpiter manducaret. Quam interpretationem nemo, ut opinor, probaverit. Melius Nicephorus, ὃ τὸ δυσφόρος ἐστὶ τὸ εὐμαχόν, ἀδύρωκον: ἅρα τὸ πικρὸν ἐστὶ τὰ στία. Id est, & quod agrum haberet stomachum, hanc satis firmum ad coquendos cibos. Ego morosum ac difficilem in capiendo cibo interpretari malim, propter ægritudinem stomachi.

In Caput V.

Καθεδρεῖς ἐν τῷ ἀμύων. Ex hoc loco apparet, Episcopos olim solitos non esse ex ambone seu pulpito concionem ad populum habere. Id enim tanquam singulare quiddam in Chryso-
stomo notat Socrates, quod verba facturus conscendere in ambonem consuevisset, ut à populo facilius exaudiretur. Ut plurimum autem Episcopi in gradibus altaris concionabantur. Id docet Childeberti Regis constitutio, quam Sirmodus retulit in tomo primo Conciliorum Galliarum, pag. 300. sed mutilam. Nos ex vetustissimo codice Corbeiensis lacunam ita supplemus. *Qualiter in sacrilegos Dei injuria vindicetur, nostrum est pertractandum. Et quia fides nostra, ut verbo de altario sacerdote faciente quæcunque de Evangelio, Prophetis vel Apostolo fuerit annuntiatum, in quantum Deus dat intellectum: ad nos quæritur monia processit &c.* Sensus horum verborum, quæ corruptissima sunt, hic est. *Quoniam questi sunt sacerdotes, dum sermones faciunt ad populum, banstrices per agros ambulare & populum ab Ecclesia revocare, idcirco jubemus &c.* Vide Baronium ad annum Christi 407. numero 17.

καὶ μέγαν συνμαρτυροῦσιν. ἱεροσόλων ἐπαγρίου. In codice Florentino scriptum est ἐπαγρίου, pro ἐπαγρίου, quod magis placet. Hinc est, quod

In Caput VIII.

Pag. 313. Ἰσοδοῦ ἀντιοχείας πύλας. Nescio unde hæc hauserit Socrates. Constat enim primos omnium Flavianum ac Diodorum, regnante Constantio, psallentium choros Antiochiæ bifariam divisisse, & Psalmos Davidicos alternis canendos eis tradidisse: eamque rem primum Antiochiæ institutam, postea ad reliquas totius orbis Ecclesias dimanasse. Testatur id Theodorus in libro 2. Historiæ, cap. 24. Et ante illum Theodorus Mopsuestenus, qui iisdem temporibus vixit, quibus Flavianus atque Diodorus. Verba Theodori refert Nicetas in Thesuro orthodoxæ fidei, libro 5. cap. 30. Quamquam ea psalmodiæ species jam ante Flavianum atque Diodorum, à Syris videtur fuisse usurpata. Scribit enim Theodorus Flavianum ac Diodorum primos omnium eam psalmodiæ speciem, quas antiphonas vocant, ex Syrorum lingua in Græcam transtulisse: & omnium prope solos hujus rei auctores cunctis orbis partibus apparuisse. Quod igitur Syri diu ante Flavianum fecerant, Psalmos Davidicos linguâ Syriacâ antiphonatum canentes, id Flavianus ac Diodorus à Græcis Antiochensibus Psalmos Græce canentibus fieri instituerunt.

In Caput IX.

Pag. 314. τὴν ἡ ἀπὸ θεοῦ ἀρτίον ἡ ἀρτίον τοῦ ἀρτίου. Præter hanc causam odii Theophili adversus Isidorum, duas alias causas refert Sozomenus in libro 8. cap. 12. Primam, quod testimonium dicere recusalset in gratiam sororis Theophili. Alteram quod Theophilum reprehendisset ob nimium studium in extitendis ædibus sacris, in quibus pecuniam Ecclesiæ dilapidabat, quæ in egenos potius erat conferenda. Et hæc quidem fuisse causas inimicitiarum Theophili adversus Isidorum facile crediderim, cum Socrates & Sozomenus id dilerte testentur. Non ideo tamen Ecclesiâ pulsus est Isidorus, sed damnatus Episcopali judicio ob Originis errores, quos fovebat, ut ex Palladio in Lausiaca pridem docuit Baronius.

ἡ ἀρτίον ἡ ἀρτίον. Sic Arfacius, qui Chrylostomo in Episcopatu successit, ἀρτίον ἡ ἀρτίον dicitur in actis Synodi ad Quercum; & Martyrius quidam ἀρτίον ἡ ἀρτίον. Sozomenus hunc Petrum Archipresbyterum vocat. Porro id nomen honoris est non vetustatis. Episcopi enim ex Presbyterorum collegio eos, quos vellent, Archipresbyteros eligebant, ut docet Liberatus in Breviario, capite 14.

In Caput X.

Pag. 315. ἡ ἐπιφανίου ἡ ἐπιφανίου. Falsum est Epiphanium stultissime Anthropomorphitarum hæresi unquam addictum fuisse. Perstrictus quidem fuerat aliquando eo nomine à Joanne Hierosolymitano. Sed hanc calumniam refellit Hieronymus, & Epiphanius ipse in ea concione quam habuit Hierosolymis coram Joanne ipso, ut refert

A Hieronymus in libro ad Pammachium de erroribus Joannis Hierosolymitani, & Baronius ad annum Christi 393. Quare nihil opus fuit, ut Theophilus se Anthropomorphitam sin ulares, ad captandam gratiam Epiphanii. Imposuit omnino Socrati ac Sozomeno Origenista quispiam, fautor Ammonii atque Dioscori, qui hæc ipsis narravit. Solebant enim Origenista, hujus hæreticos crimen Catholicis à quibus condemnabantur, affingere, ut recte observavit Baronius.

ἡ ἀρτίον ἡ ἀρτίον. Fallitur hic Pag. 316. Socrates cumque secutus Sozomenus, qui Alexandrinam Synodum, in qua Theophilus libros Originis unâ cum ipso Origene damnavit celebratam putat post Synodum Constantiæ ab Epiphanio congregatam. Atqui constat primum omnium Theophilum collecto Alexandriæ Concilio eam hæresin damnasse anno Christi 399. Quod factum est post multos super ea retractatus Episcoporum, qui eò convenerant, ut docet Posthulianus apud Sulpicium in dialogis de vita B. Martini. Post hæc Theophilus Synodum suam misit ad omnes Episcopos, & specialem ad Epiphanium misit Epistolam, rogans & exhortans, ut totius Insulæ Episcopis congregatis, ipse quoque eandem hæresin condemnaret, & Synodica suæ subscriberet. Exstat hodie hæc Theophili Epistola, à B. Hieronymo translata.

ἡ ἀρτίον ἡ ἀρτίον. Delenda est particula καὶ. Porro Socrates numerum plenum posuit pro imperfecto. Atque ob hanc causam adjecit ἀρτίον, id est circiter. Sed si vere loqui velimus, detrahendi sunt ex hoc numero anni quinquaginta & amplius. Mortuus est enim Origenes anno Christi 252. ut ad Eusebium notavi. A quo anno usque ad annum Christi 399. quo damnatus est in Synodo Alexandrina, anni sunt centum & quadraginta septem.

In Caput XI.

ἡ ἀρτίον ἡ ἀρτίον. Scribendum puto Pag. 317. τὸς ἐν βασιλείᾳ. Nec dubito quin à Socrate ita scriptum sit. Certè Nicephorus ita dilerte scriptum habet ut emendavi. Apud Sozomenum vero legitur εἰσὶν, quod idem est.

ἡ ἀρτίον καὶ ἀρτίον. Totum hunc locum pessime vertentur Interpretes, ut ex collatione versionis nostræ lector perspicere poterit.

καὶ ἀρτίον καὶ ἀρτίον. Id est, per filium suum adjurans. Antiqui per pignora sua jurare consueverant. Sic apud Virgilium:

Per caput hoc juro per spem surgentis Iuli. Pari modo, cum alios obtestari vellent, per illorum pignora, & quidquid charissimum haberent, eos obsecrabant. Ita igitur Eudoxia Joannem Chrylostomum tum allocuta est. Per hunc parvulum meum, ac spiritalem filium tuum, quem ego genui, quem tu è sacro fonte suscepisti, redi in gratiam cum Severiano. Certe Chrylostomus Theodosium juniorem è sacro fonte susceperat, ut hoc loco traicit Nicepho-

logo qui Xenon inscribatur, Origenem à Methodio summis laudibus exornatum fuisse: in dialogo vero *ἑξ ἡμετέρων*, Centaurum à Methodio appellari. Sic enim in excerptis Photii legitur duobus locis. Respondeo fieri posse, ut Methodius initio quidem Operis illius Origenem perstrinxerit; in fine vero aut in progressu ejusdem Operis quasi palinodiam canens, summis eum laudibus affecerit. Si quis tamen pertinacius contendere voluerit, dialogum Xenonem diversum esse à dialogo *ἑξ ἡμετέρων*, tum dicendum erit *ἕνα* non esse nomen proprium ullius viri, sed totam Origenis scholam potius designare, in qua auditores ac discipuli ex diversis orbis partibus profecti versabantur. Quod quidem verius puto. Certe si *ἕνα* nomen esset proprium, accentum haberet in penultima.

In Caput XIV.

Ἰωάννης ἐκ ἀγανάκτησεν. Nimis abruptum est hoc exordium, præsertim cum præcesserit digressio illa de Origene. Itaque scribendum puto: *ὁ ἰωάννης*: & paulo post: *ὁ δὲ, ἐκ ἰσθῆ ἕδῃ συμμένει τῷ αὐτῷ.*

Pag. 321. *πάλιν πρὸ αὐτῶν.* Scribendum puto *πάλαι τὲ*, licet reclamantibus libris. Opponitur enim ei, quod sequitur, *ἔτι νῦν* &c.

ἐπιζῶ σὲ μὴ ἐπιθῆναι. Magis placet lectio codicis Florentini *ἐπιζῶ μὴ ἐπιθῆναι τῆς σαυτῆς πατρὸς*. Nam si *ἐπιζῶ σὲ* legeretur, dicendum esset, *τῆς σῆς πατρὸς*. Cum igitur *σαυτῆ* legitur in omnibus libris, apparet legendum esse *ἐπιζῶ*. Id est, *noli sperare ὅτι Epiphanius te in patriam esse venturum*. Porro has prædictiones Epiphanius & Chrysofostomi, merito Baronius ut fabulosas & commenticias irridet; certe Socrates pro veris ac certis non refert: & sanctis hominibus ac sacerdotibus profus indignæ esse mihi videntur.

ἀπίων ἐτελεύτησεν. Conflictum quidem illum inter Epiphanium & Chrysofostomum Baronius refert anno Christi 402. Sed de obitu Epiphanius non assentitur Socrati ac Sozomeno & reliquis scriptoribus, qui Epiphanium paulo post, cum in patriam reverteretur, in itinere mortuum esse tradunt. At Baronius annum, quo obierit Epiphanius ignorari dicit. Quod quidem satis mirari non possum. Cum enim in præcedenti narratione conflictus illius, qui fuit inter eximios viros, Socratem sequitur ac Sozomenum, quid causæ est cur in obitu Epiphanius ab illis dissentiat? Falli quidem poterunt in prædictionibus mutuis Epiphanius & Chrysofostomi referendis. Neque enim satis constat, utrum sibi mutuo ista prædixerint. Verum ea, quæ utrique contigerunt, certissima sunt, nec ignorari poterunt à Socrate atque Sozomeno, quorum hic Salaminus fuit, cujus urbis Epiphanius erat Episcopus: uterque vero Epiphanius temporibus prope æqualis. Horum igitur testimonio constare debet, Epiphanium mortuum esse exeunte anno Christi 402. vel certe initio anni sequentis, ante Synodum adquercum. Docet id Theophilus in epistola ad Hieronymum, quam idem Hiero-

nymus præfixit Paschalibus epistolis Theophili à te in Latinum sermonem convertis. In eadem epistola Theophilus de Joanne Chrysofostomo jam damnato ita scribit: *Sed ille ut cætera eius flagitia taceam, Origenis in suam accipiens familiaritatem, & ex his plurimos in sacerdotium provectens, atque ob hoc scelus beata memoria hominem Dei Epiphanium, qui inter Episcopos clarum in orbe suum effulsit, non parvo merore contristans, meruit audire. Cecidit, cecidit Babylon.* Ubi vides Theophilum de Epiphanio loqui jam mortuo, quippe quem beatae memoriæ hominem appellat; & ante damnationem Chrysofostomi mortuum esse significat.

In Caput XV.

Τὸ ὄνομα βασιλῆος. Mallem scribere *τὸ τοῦ* Pag. 322. *ἑξ ἡμετέρων ἐκείνου ἀποστράγμα.* Porro Chrysofostomus profus contrarium dicit in epistola ad Innocentium. Ait enim Imperatore mandasse Theophilo, solus ut veniret Constantinopolim, causam diciturus: illum autem eò venire cum plurimis Episcopis. Conciliari tamen hæc inter se possunt, si dicamus Imperatorem, initio quidem hæc mandasse Theophilo, cum monachi ipsum adissent. Postea vero impulsus ab Eudoxia uxore, quæ Joanni infensa erat, iussisse, ut plures secum Episcopos ex Aegypto adduceret.

ἀγόνων ἀποκαλῶν. Mulctus inflexibilem vertit, Christophorus contumacem. Ego inexorabilem interpretari malui. Ad genua enim advolvimus eorum, quos rogamus.

παροῖσθαί. Scribendum est *παροῖσθαί.* Pag. 323. quod est verbum juris civilis. Nam *παροῖσθαί* est exceptio. Est autem exceptionis species, Judicium recusatio.

Ἐπὶ τὸ μισημένον τῶν ἱερώων. Joannes Chrysofostomus in epistola ad Innocentium, testatur se sero jam vespere conjectum esse in navigium & abductum in exilium. Quare Baronius ad annum Christi 403. Socratem errorem arguit. Verum si verba Socratis attentius expendamus, ea nequaquam à Chrysofostomi narratione dissentire reperimus. Nam Socrates tantum ait, Joannem Chrysofostomum circa meridiem tradidisse ministris Imperatoris: Poterunt ergo ministri Imperatoris eum usque ad vesperam detinere sub custodia, quo sub noctem occultius abduceretur in exilium.

In Caput XVI.

Εὐθὺς μὲν πρὸς ἰωάννου καθάρσει. Immo antequam Joannis causa examinaretur, id factum esse ait Sozomenus.

ὁ ἀπρίντης. Hujus oppidi nomen variè scribitur. Prænetum vocat Hierocles, Theophanes, Cedrenus ac Nicephorus, & Moschopolus. At Sozomenus Pronetum appellat. Apud Stephanum *ἀπρίντης* dicitur. In tabula Puingerorum dicitur Pronetio.

ἐν παραστάσει ὁ καλεῖται μισαίνας. *παραστάσις* dicebatur prætoria, seu prædia, quæ ab urbe longius distabant, ut in annotationibus ad Eusebium observavi, quæ Latini interdum vocant suburbana. Quare fallitur Otzelius in thesauro Geogra-

Geographico, qui Marianas suburbium esse Constantinopolis existimavit, cum sit villa, à conditore ita dicta. Sozomenus eam villam tunc in dominio Eudoxiæ Augustæ fuisse dicit.

In Capite XVII.

Pag. 325. Κατὰ τὴν χειροβίαν. Scribendum est procul dubio τὰ κατὰ τὴν χειροβίαν ἱεροκλείδου, ut legitur apud Georgium Alexandrinum in vita Joannis Chrysoptomi.

Ἰδὲ τὸν Ἰσχυρὸν ἢ τὴν θεοφίλου φουλοῦ ἐπαλιτυθε. Diocorus Hermopoleos Episcopus ante Synodum, quæ ad Quercum celebrata est, jam è vivis excesserat: nec in Martyrio, quod est ad Quercum sepultus est, sed in Basilica S. Mocii, ut testatur Sozomenus. Erat autem Basilica S. Mocii Constantinopoli, ut docet Procopius aliique. Quare fallitur Socrates, qui Diocoro tribuit id, quod fratri ejus Ammonio potius conveniebat. Ammonius enim cum Synodus ad Quercum convocaretur, in morbum delapsus est. Cumque ad Quercum trajecisset, paulo post abiit è vita, & in monasterio ejus loci splendidam meruit sepulturam, ut tradit Sozomenus.

In Capite XVII.

Pag. 326. Ἐυθεῖας ἀνδρείας αἰσῶ ἀρροῦς. Marcellinus in Chronico id factum refert Theodosio Juniore & Rumorido Consulibus, qui fuit annus Christi 403. Eudoxia Arcadii uxoris super porphyreticam columnam argentea statua juxta Ecclesiam posita hætenus sistit. Idem quoque scribit Theophanes, qui statuam illam erectam fuisse ait in loco, qui Pittacia dicitur, juxta Ecclesiam sanctæ Irenæ: & in ejus dedicatione Præfectum urbis, qui Manichæus erat & Semipaganus, plebem ad plausus & choreas ac tripudia excitasse, ita ut Divinum officium in Ecclesia tranquille peragi non posset, obstrepente saltantium multitudine. Baronius tamen dedicationem hujus statuæ confert in annum Christi 404. Sed cum Marcellinus Comes in Chronico id diserte referat Consulatu Theodosii Junioris & Rumoridi, turius existimo ejus sententiam sequi, modo id post Synodum ad Quercum, & post primam damnationem Chrysoptomi factum esse dicamus, id est sub exitum anni 403. Idque confirmat Socrates. Subditenim paulo post, instante jam natale Domini, Arcadium mandasse Joanni, se non posse ad Ecclesiam accedere. Atqui Joannes deponitur est paulo ante Pascha, anno Christi 404.

Βεῖζων Φιλίππων ἢ ἐν Σράκη. Hic Briso alius esse videtur à Bifone Episcopo, quem unum ex discipulis Joannis Chrysoptomi fuisse scribit Cedrenus. Videtur autem Socrates Philippo hoc loco posuisse pro Philippopoli. Nam Philippopolis Thraciæ urbs est notissima. Philippi vero civitas est Macedoniæ.

Pag. 327. ἀλλὰ πλείους ἢ ἰωάννη. Baronius ad annum Christi 404 Socratem mendacii arguit. Nam in Synodo ad Quercum triginta sex tantum Episcopi Chrysoptomum damnaverant: ex quibus

novem ac viginti erant Ægyptii, reliqui ex diversis provinciis, ut refert Theodorus apud Palladium in dialogo de vita Chrysoptomi, idque ex actis Synodi ad Quercum. Cum autem postea revocatus fuisset Constantinopolim, à sexaginta quinque Episcopis receptus fuerat in communionem. Aut igitur falli Socratem necesse est, qui Chrysoptomum à pluribus damnatum esse dixerit quàm susceptum ac restitutum: aut Palladium falli dicendum est. Nisi forte hæc inter se conciliare quis ita velit, ut dicamus Leontium Episcopum simul hic numerasse suffragia Episcoporum, qui in utraque Synodo, tam ea, quæ ad Quercum, quàm quæ Constantinopoli celebrata est, Joannem Chrysoptomum condemnarunt. Est enim tunc cum hæc dicebat Leontius, Episcopi qui in Synodo Constantinopolitana aderant, nondum sententiam tulissent adversus Chrysoptomum, Leontius tamen, qui eos in senfus esse sciebat Chrysoptomo, de illorum suffragiis minime dubitabat.

ἀλλὰ τὴν ἀρετῶν ἢ ἐλεῖν. Idem scribit Palladius à defensoribus Joannis Chrysoptomi responsum fuisse, adversus Canonem Antiocheni Concilii: eum scilicet conditum esse ab Arianis Episcopis. Sed hanc defensionem Adversarii Joannis Chrysoptomi rejiciebant, afferentes canonem illum ab Episcopis Catholicis statutum fuisse. Cumque Elpidius Episcopus, qui à partibus stabat Chrysoptomi, ipsos urgeret, ut formulæ fidei ab iisdem Episcopis tunc promulgatæ subscriberent, coram Imperatore responderunt, paratos se esse ad subscribendum: sed rem in aliud tempus distulerunt. Quid ergo de hac questione statuendum est? Athanasius quidem in libro de Synodis, Synodum illam Antiochenam cum sua fidei formula prorsus rejicit, tanquam ab Arianis celebratam, eo consilio ut Nicænam fidem everterent. Verum Athanasio, qui in sua causa testis idoneus esse non potest, opponimus primo Hilarium, deinde Julium Papam, postremo Orientales omnes & Occidentales, qui Synodum illam tandem uno consensu susceperunt. Certe Hilarium in libro de Synodis eam prorsus admittit, & fidei formulam in ea Synodo conscriptam, tanquam utilem ac necessariam commendat, ob hæreses, quæ post Nicænum Concilium exortæ fuerant. Sed & Julius Papa Synodicam epistolam scripsit ad omnes Episcopos, qui in ea Synodo erant congregati; inter quos erant Eusebius, Narcissus, Theodorus & Maris. Eam epistolam integram refert Athanasius in Apologetico. In titulo autem epistolæ & in corpore, eos dilectos fratres appellat Julius; nunquam profecto id facturus, si illos pro Arianis habuisset. Cur autem eos habuisset pro Arianis, qui nullius adhuc Synodi sententiæ damnati fuerant; & inter quos plerique erant Nicæni fidei acerrimi defensores, quod nec Baronius negat. Cujusmodi fuit Dianus Cæsareæ Cappadociæ Episcopus, qui primo loco nominatur à Julio: de cujus laudibus peculiaris existat epistola Basilii Magni. Denique Orientales omnes Synodum illum pro Catholica amplexi sunt, ejusque regulas in Codice canonum retulerunt, brevi post tempora Joannis Chry-

sofomi, ut patet ex Concilio Chalcedonensi. Tandemque Occidentalis Ecclesia canones illos à Dionysio Exiguo in Latinum sermonem conversos, paulatim admisit. Licuit tamen temporibus Joannis Chrysofomi eos repudiare, quippe qui communi totius Ecclesie consensu nondum recepti essent, nec ab Ecclesia Romana adhuc admitterentur. Certe Innocentius Papa in epistola ad Clerum Constantinopolitanum quam refert Sozomenus in lib. 8. nullatenus eos canones admittit.

χρὴ ἀθανάσιον καθεύλον. Christophorus de Episcopis, qui in Antiochena Synodo confederant hæc dici curavit à Socrate. Malim tamen hæc intelligere de Episcopis, qui tunc adversus Joannem Chrysofomum congregati erant Constantinopoli. Atque ita hunc locum cepit Epiphanius Scholasticus & Musculus. Nam Epiphanius quidem ita vertit, *Non intelligentes, quod dum hac regula uterentur, Athanasium quoque deponerent.* Musculus vero feliciter interpretatur hoc modo: *Nec cogitantes, non Joannem se modo, sed & ipsum Athanasium hoc canone utentes deponere.*

μὴ δὲ ναυῶς εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἰλθεῖν. Christophorus hæc de Joanne dici existimavit, cui liberum deinceps non esset in Ecclesiam ingredi. Ego tamen de ipso Imperatore id accipere malim cum Epiphanio & Musculo. Confirmat sententiam nostram locus Socratis, qui legitur paulo superius: ubi refert Arcadium appetente jam natale Domini, mandasse Joanni, non posse se in Ecclesiam venire nisi prius Joannes, qui synodali sententia damnatus fuerat, se in iudicio purgasset. Eodem igitur modo nunc instante festo Paschali, Arcadius mandat Joanni se non posse in Ecclesiam procedere, quamdiu Joannes à duabus jam Synodis damnatus, in ea resideret.

Ἔδικον τῆς συγκλήτου ὑπερησίας. Ades hæc, Senatus vocabatur. Auctor Chronici Alexandrini Honorio 6. & Aristaneto Consulibus: *ἔξ ἀφορμῆς ἐκείνῃ ἡ μεγάλη ἐκκλησία οὐκ ἔπρεβεν ἀπὸ κρατερῶν αὐτῆς ἡ λισομένων ἑλοκερητῶν ἡ μίση δυνάμει ἄρα εἴ.* Describit hæc eadem Zosimus in libro 5. Erat autem in regione secunda urbis Constantinopolitanæ, ut docet vetus descriptio urbis illius, ante notitiam Imperii Romani edita.

Pag. 328 ὁπλᾶτ' ἄλλω πλὴν θρησκευτῶν. Hic est ni fallor Præfectus urbi Manichæus & Semipaganus, qui in dedicatione statuæ Eudoxiæ, Christianis illuserat, ut supra retulimus ex Theophane. De eodem Optato scribit Palladius in vita Chrysofomi, cum cum esset Præfectus urbi, coegisset matronas nobiles aut communicare cum Arfacio, qui in locum Joannis Chrysofomi fuerat subrogatus, aut ducentas auri libras fisco solvere.

In Caput XXI.

Pag. 329. τῆ πτωρικῆ καὶ δικάτη ἡ νομισθεῖα μὲνός. Scribendum est ἡ πτωρικῆ καὶ δικάτη ἡ νομισθεῖα μὲνός. ex codice Sfortiano, & ex versione Epiphani Scholastici. Nec aliter legit Nicéphorus, qui addit diem, quo obiit Joannes Chrysofomus dicatum fuisse exaltationi

Asanctæ Crucis. Sic enim conveniebat, ut is, qui vitam omnem sub cruce transegerat, nec alia re, quam cruce Domini sui gloriatu fuerat, festo illius die compage corporis solveretur, ut eleganter scribit idem Nicéphorus.

χιλιᾶς μετρησῶς εἰσελθεῖ. In quam Homilia à Chrysofomo dictum fuerit, equidem incompertum habeo. De Socratis tamen fide dubitari non potest, quippe qui iisdem temporibus vixerit, & utrumque, tam Chrysofomum, quam Sifinnium Novatianorum Episcopum, concionantes audire potuerit. Cæterum ex hoc loco, certius quam ex ullo alio colligi potest, Socratem Novatianum fuisse. Nam & Chrysofomi sententiam perperam interpretatur, & Sifinnio Novatiæ partis Episcopo palam favet adversus Joannem Chrysofomum. Mihi vero hic videtur esse sensus verborum Chrysofomi. Meminisse debemus, paulo antea sublatum fuisse à Nestorio Pœnitentiarium Presbyterum, permissumque omnibus ut pro sua quisque sententia ad sacra mysteria accederet. Quo factò pœnitentia publica non mediocriter labefacta fuerat, sublato scilicet Presbytero, qui vigorem ejus ac disciplinam integram atque incolumem servabat. Sic igitur ait Chrysofomus, auditores suos ad pœnitentiam exhortans. Antea quidem semel tantum pœnitentiam agere licebat, publicam scilicet. Nunc privatim pœnitentiam agere potes, quoties volueris. Antea non admittebatur secunda pœnitentia. Nunc etiam si millies pœnitentiam egeris, te admittam. Vides Chrysofomum loqui de privata & quotidiana pœnitentia, non autem de publica. Itaque frustra Socrates objicit ei decretum Episcoporum de non iteranda pœnitentia publica. Sciendum porro est hoc dictum obiectum esse Chrysofomo ab Isaacio Episcopo in Synodo ad Quercum quod licentiam peccantibus præberet, ita docens: Si iterum peccasti, pœniteat iterum. Et quoties peccaveris, veni ad me & ego te sanabo.

In Caput XXII.

*Οτι σε εἶδον ἀπεκείνου. Apud Suidam in voce σπίνι, ubi totus hic Socratis locus describitur, deest vox ἀπεκείνου. Quæ aut omnino expungenda est ut superflua; aut delenda vox ἐπὶ quæ præcessit.

In Appendicem Libri VI.

Μεθ' ὅρκου καθεύλον. Intelligit jusjurandum illud cujus supra meminuit Socrates: *Si Serapio Christianus morietur, Christus non est incarnatus.* Porro hæc verba καταλείψῃ & ἀπακρίψῃ, minas potius Severiani designant, quam rem ipsam. Neque enim Severianus Gabalorum Episcopus jus habuit damnandi ac deponendi Diaconum alterius præcæ; sed tantum ei comminatus est se hoc perfecturum, & querelam suam ad iudicium Episcoporum detulit.